

вчиться жити без 20%. Fores: вебсайт. URL: <https://forbes.ua/inside/spochatku-viyna-eksportereri-zgodom-derzhava-ne-vidshkodovue-pdv-eksporteram-yak-biznes-vchitsya-zhiti-bez-20-19042022-5531>. 4. Чи необхідне блокування податкових накладних? Головбух: вебсайт. URL: <https://www.golovbukh.ua/news/31028-chi-neobhdne-blokuvannya-podatkovih-nakladnih>.

УДК 336

Губко О. В., здобувачка вищої освіти 3 курсу гр. ФАМ-201

Луговой І. І., здобувач вищої освіти, освітнього ступеня «магістр» гр. МОА-211

Науковий керівник: **Акименко О. Ю.**, д-р екон. наук, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Ключові слова: податки, податкове законодавство, регулювання, зовнішньоекономічні операції, експорт, імпорт, доходи держави, міжнародна торгівля.

Державне податкове регулювання міжнародної торгівлі зазнало певних змін, причиною яких стала війна в Україні тривалістю майже дев'ять місяців. Попри побоювання, що Україна може майже повністю втратити свою присутність на зовнішніх ринках, реальні вартісні обсяги скорочення товарообігу за підсумками першого півріччя 2022 р. становили 21,3% порівняно з аналогічним періодом 2021 р.

Міністерство економіки України надало інформацію про зміни в зовнішньоекономічній ситуації в країні, яка свідчить про скорочення майже вдвічі експорту товарів, більше ніж втричі імпорту товарів. Безумовно, цей негативний вплив на низку галузей вимагає від держави термінового правового регулювання податкового та зовнішньоекономічного законодавства задля збереження та відновлення економіки України. Світовій спільноті відомі приклади впливу воєнних конфліктів на зовнішню торгівлю країн, які беруть в них безпосередню участь. Звісно, вони подібні до воєнного конфлікту в Україні насамперед тим, що територія нашої держави зазнала і продовжує зазнавати впливу або через окупацію, або через масовані ракетно-артилерійські обстріли.

Серед негативних наслідків, пов'язаних із змінами в міжнародній торгівлі України є зменшення надходжень до бюджету країни податків та зборів від зовнішньоекономічних операцій. Так, дані показника «Доходи державного бюджету» за період 2021 р. та 2022 р (10 місяців) свідчать про зменшення питомої ваги податку на додану вартість (далі, - ПДВ) з імпорту до 13,65% від бюджету, податку на міжнародну торгівлю та зовнішні операції до 1,32% та, відповідно, скорочення доходу від зазначених статей майже вдвічі порівняно з минулим роком. Надходження акцизного податку з ввезених в Україну підакцизних товарів зменшився майже в три рази. Скорочення експортних та імпортних операцій вітчизняних підприємств призвело до зменшення податкових надходжень (доходів) до бюджету від міжнародної торгівлі, що потребує змін в законодавстві для стимулювання та підтримки міжнародних відносин та збільшення надходжень до бюджету від цих статей [2].

Беззаперечно, зміни в Податковому кодексі України на період дії воєнного стану торкнулися і митного законодавства для операцій, пов'язаних із ввезенням товарів на митну територію України.

Перш за все йдеться про платників єдиного податку третьої групи, які звільняються від (1) обов'язку нарахування та сплати ПДВ за операціями з постачання товарів (робіт та послуг), місце постачання яких розташоване на митній території України та при ввезенні товарів на митну територію України; (2) від подання податкової звітності з ПДВ з призупиненням їх реєстрації платником ПДВ. Не менш важливим є звільнення від оподаткування ПДВ операцій з ввезення товарів на митну територію України в митному режимі імпорту суб'єктами господарювання, які зареєстровані платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи, крім фізичних та юридичних осіб, які обрали ставку єдиного податку зі сплатою ПДВ [7].

Звільняються від оподаткування ввізним митом операції, пов'язані із ввезенням товарів на митну територію України товарів для вільного обігу (крім алкогольних напоїв, тютюнових виробів у відповідності до чинного законодавства) [4].

Також, для підтримки та оновлення економіки України було введено ліцензування товарів та зміна обсягу квот щодо товарів, експорт яких підлягає ліцензуванню. Відповідно до нововведень до заборонених товарів на експорт віднесли: срібло, золото, рідке паливо (мазут), природний газ українського походження, гречку, споживчу сіль [5].

Зазнали значного обмеження експортні надходження відходів або брухту дорогоцінних металів, антрациту, кам'яного вугілля та брикетів, котунів, аналогічних видів твердого палива одержаних з нього. Крім того, затверджено обов'язкове ліцензування наступних товарів: м'яса та яєць курей; великої рогатої худоби та її м'яса; окремих видів м'ясних продуктів; проса; цукру; вівса; жита; окремих видів мінеральних, хімічних добрив [6].

Отже, підсумовуючи вищенаведене, вважаємо першочерговим завданням проведення аналізу переорієнтації Української ринкової економіки, на стан якої суттєво вплинуло зменшення обсягів експорту металів та продуктів харчування. Стимулювання відбувається звільненням від оподаткування даних операцій на митній території України та застосуванням нульової ставки на експорт таких товарів. Дістаємо висновку, що податкову політику держави доцільно розглядати як мистецтво компромісу між взаємовиключними вимогами: по одній шкалі (шкала абсцис) - «економічна ефективність – соціальна справедливість», по іншій (шкала ординат) - «ефективність адміністрування – зручність та простота сплати податків».

Список використаних джерел: 1. Громов О. Міжнародна торгівля: жива всім ворогам на зло URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles> (дата звернення 11.11.2022 р.). 2. Доходи держбюджету України URL: <https://index.minfin.com.ua> (дата звернення 12.11.2022 р.). 3. Кириєвський О. Зміни у сфері ЗЕД під час війни URL: <https://buh.ligazakon.net/> (дата звернення 11.11.2022 р.). 4. Митний кодекс України. URL: <https://zakon.Rada.Gov.Ua/laws/show/4495-17#text> (дата звернення 11.11.2022 р.). 5. Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з російської федерації: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1147. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/KP151147?an=1> (дата звернення 11.11.2022 р.). 6. Про затвердження переліків товарів, експорт та імпорту яких підлягає ліцензуванню, та квот на 2022 рік: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2021 р. № 1424. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/kp211424?an=1> (дата звернення 11.11.2022 р.). 7. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану: Закон України від 24.03.2022 р. № 2142-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2142-20#Text> (дата звернення 11.11.2022 р.).

УДК 336

Зеленкова К. В., здобувачка вищої освіти 3 курсу, група ФАМ-201

Науковий керівник: **Акименко О. Ю.**, д-р екон. наук, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

ВПЛИВ НА РІВЕНЬ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ ПОДАТКОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ

Ключові слова: податкові методи, тіньова економіка, податки, інструменти, підприємницька діяльність.

У нашому житті ми часто зустрічаємось з поняттям «економіка». Також існує економіка, що безпосередньо не спостерігається – це різні види діяльності, про які аналітичні відомства не мають офіційних даних. Наразі інколи різні підприємства, з метою зменшення кількості оплачуваних податків, вдаються до застосування різних методів досягнення заповітної цілі, а саме - не реєструють свою підприємницьку діяльність, проводять певні операції без офіційних повноважень, займаються найманням працівників на роботу без оформлення та виплачують заробітну плату «в конверті» [1].

Визначення поняття «тіньова економіка» має не одну інтерпретацію. Так, під тіньовою економікою (англ. Black economy, Ghost economy, Shadow economy, Non-observed economy) прийнято розуміти господарську діяльність, яка здійснюється поза державним контролем та об-